

W.F. Hermans Boek onthult speelse kant van de schrijver

Over katten, Parijs en een vlaflipsituatie

Van schrijver W.F. Hermans (1921-1995) is zijn frivole kant eigenlijk altijd onderbelicht geweest. Het boek *Het universum van Willem Frederik Hermans* brengt daar verandering in. Met veel foto's, collages, brieven en de ironische afwijzing van een verjaardagstoetje.

→ Willem Frederik Hermans met kater Cals in Gulpen, in 1959. De schrijver had een liefde voor katten.

Maarten Moll
BOEKEN

Wat zou Willem Frederik Hermans van de vlaflip vinden – dat toetje met onder in het hoge glas een flinke scheut rode limonadesiroop, dan een laag vanillevla en daarop een laag yoghurt?

Een rare vraag misschien, want de schrijver van klassiekers als *De donkere kamer van Damokles* en *Nooit meer slapen* stond bij het grote publiek nou niet bepaald bekend om zijn frivole kant. Maar de schrijver heeft zich er wel degelijk over uitgesproken. Het staat in het net verschenen boek *Het universum van Willem Frederik Hermans*. Zijn werk werd verzameld in 24 delen *Volledige Werken*, er werden twee biografieën over hem geschreven, en een kast vol secundaire literatuur. 'Toch,' lezen we in de inleiding, 'is er in dit bombardement van publi-

caties altijd een aspect van WFH onderbelicht gebleven: zijn speelse kant.'

Die is dus nu opgetekend in dit ruim 450 pagina's dikke boek. En de samenstellers en auteurs, Max Pam (schrijver en columnist), Hans Renders (recensent en biograaf) en Piet Schreuders (grafisch ontwerper en schrijver) hebben er een heerlijk boek van gemaakt, ook voor lezers die Willem Frederik Hermans niet bewonderen – mede dankzij de vele afgedrukte foto's, brieven, kaartjes, omslagen, en collages.

Gefakete fotoreportage

Om die speelse kant van de schrijver te laten zien, kregen de drie toegang tot het 'onmetelijke' archief van de schrijver. 'Daardoor konden wij nu eens aandacht besteden aan zijn minder bekende activiteiten, zoals zijn antwoorden op vragen van schoolkinderen, zijn zoektocht naar de geschiedenis van het eenrichtingsverkeer, zijn ervaringen met de vlaflip, zijn experiment met lsd.' Ook grappig om te lezen is hoe hij aan de naam Osewoudt kwam.

Bijna alles in *Het universum van Willem Frederik Hermans* is – dat was het uitgangspunt van de auteurs – nooit eerder gepubliceerd. Bijvoorbeeld stukken uit het politierapport over de dood van Hermans' zus Corrie op 14 mei 1940, 'die zich had laten doodschieten door een oude-

→ **Dagelijks leven in Amerika I** (circa 1952), technicolor-montage door **W.F. Hermans**.

FOTO ROEL SIEBRAND

BIOGRAFIE

MAX PAM, HANS RENDERS, PIET SCHREUDERS
HET UNIVERSUM VAN WILLEM FREDERIK HERMANS

De Harmonie, €49,50.
454 blz.

→ **Uit het boek komt een veelzijdig, creatief en humorvol persoon naar voren.** FOTO NICO JESSE/ARCHIEF-HERMANS

re neef van ons, een politiefunctaris die daarna de hand aan zichzelf sloeg'. Die dood heeft hem zijn hele leven achtervolgd, kunnen we lezen in deze goed gedocumenteerde geschiedenis.

Het zijn eigenlijk de enige donkere pagina's in het boek. Even verderop is een liefdesgeschiedenis met Truche gereconstrueerd aan de hand van aantekeningen uit oude agenda's van 'Wimpel', zoals zij hem noemde. Heel vermakelijk. 'Dinsdag 23 november 1943: 'T. achterna-gesprongen in lijn 2.'

Ook zijn liefde voor auto's, typemachines, Parijs, en katten komen aan bod. Die laatste fotografeerde hij veelvuldig. Zoals er veel foto's van eigen hand in het boek staan. Hermans wilde professioneel fotograaf worden, maar zakte drie keer voor zijn examen fotografie. Aardig is een door de auteurs gefakete fotoreportage van Hermans in het blad *Life*, waarin foto's staan die Hermans werkelijk had genomen van graven in Parijs. Hij had ze ook naar het blad opgestuurd, maar kreeg geen antwoord.

Verder in het boek: een uitvoerig gedocumenteerde weergave van Hermans' kant van de zaak in zijn conflict met de Rijksuniversiteit Groningen (hij nam in 1973 ontslag omdat hij meende te worden tegengewerkt door collega's).

Het is te veel om samen te vatten, maar uit

Het universum van Willem Frederik Hermans komt een veelzijdig, creatief en humorvol persoon naar voren. En eigengereid, zoals ook blijkt uit zijn antwoord op een vraag uit de beroemde Proustvragenlijst: 'Wat waardeert u het meest in uw vrienden? Als ze alles voor mij overhebben (komt nooit voor).'

Heilwensen

En dan de vlaflip. Hermans werd in 1972 door het Nederlands Zuivelbureau benaderd mee te werken aan een commercial die de vlaflip moest promoten. Hij zou moeten reageren op de vraag: 'Hartelijk gefeliciteerd, Willem Frederik Hermans. U bent vandaag jarig, dus u mag straks zelf uw verjaardagstoetje kiezen. Denkt u dan wel even aan de vla-flip?'

Het fijn ironische antwoord van Hermans (de getypte brief is in het boek afgedrukt): 'Op gevaar af u voor het hoofd te stoten, moet ik u toch met de meeste aandrang verzoeken deze lieve attentie achterwege te laten. Niet dat ik een man ben die niet zelf zijn verjaardagstoetje mag kiezen, maar ik denk nooit aan vla-flip, en op mijn verjaardag helemaal niet. Nog sterker, het denken aan vla-flip zou in staat zijn mij alle eetlust te ontnemen en, als uw heilwensen oprecht gemeend zijn, zult u mij dit toch werkelijk niet willen aan doen op mijn verjaardag. Nietwaar?'